

Position paper GGZ Nederland

T.b.v. rondetafelgesprek “Verbetering Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling”

Vaste commissie voor VWS in de Tweede Kamer op maandag 10 oktober 2016

Veilig en gezond opgroeien, zodat iedereen meedoet en meetelt

“Ik heb nog nooit een ouder ontmoet, die er voor kiest zijn kind te mishandelen. Ouders die hun kinderen mishandelen of verwaarlozen bedoelen het meestal niet verkeerd, maar doen stelselmatig niet de juiste dingen in de opvoeding naar hun kinderen. Vaak kampen ze met problemen, zoals depressiviteit en verslaving, die op een verkeerde manier op elkaar inwerken, waardoor kinderen uiteindelijk letterlijk de klappen krijgen. Het is belangrijk deze cirkel van geweld en verwaarlozing te doorbreken, zodat het gezin weer veilig vooruit kan. En dat deze kinderen, als ze later zelf ouder worden, in staat zijn om hun kinderen een veilige en gezonde omgeving te bieden.”

Als samenleving willen we dat kinderen gezond en veilig opgroeien. We willen dat alle kinderen volop meedoen, meetellen en zich ontwikkelen. Maar niet alle kinderen groeien op in een veilige en stimulerende omgeving. Teveel kinderen groeien op in een situatie waarin sprake is van verwaarlozing en kindermishandeling en deze kinderen lopen risico's op ontwikkelingsproblemen. Augéo becijfert dat jaarlijks 118.000 kinderen worden mishandeld. Als samenleving hebben we een grote maatschappelijke verantwoordelijkheid om deze kinderen hiervoor te beschermen. Voor het voorkomen of stoppen van mishandeling zijn kinderen vaak afhankelijk van volwassenen om hen heen. Bijvoorbeeld van leerkrachten, (huis)arts, politie of (jeugd)hulpverleners. De ggz en de verslavingszorg (hierna ggz genoemd) nemen hierin hun verantwoordelijkheid. Zowel de jeugd-ggz, als onderdeel van de jeugdhulp, alsook de volwassenen-ggz. Maar er is ook nog veel te verbeteren.

Stap 0: Met kennis en kunde preventie en (vroeg)signalering verbeteren

Kindermishandeling is bij uitstek een probleem dat achter de voordeur plaatsvindt. Een eerste stap is betere preventie. Dit vraagt alertheid van iedereen die in de zorg werkt. We kennen de risicofactoren en de kenmerken van risicogroepen waar de kans op kindermishandeling groter is. Zo kan een verslaving of een psychische aandoening een risico vormen, evenals eerder geweld een voorspeller is voor toekomstig geweld, zoals J.D. Sproukreef in zijn advies stelt.

Het is daarom belangrijk dat professionals in de volwassenen-ggz, maar ook de hele jeugdhulp van wijkteam tot specialistische zorg durven vragen naar de omgang met kinderen en zo (het risico op) mishandeling bespreekbaar maken. In de volwassenen-ggz zetten we al enige tijd in op de implementatie van de kindcheck. Goed en zorgvuldig gebruik van deze kindcheck is belangrijk, maar vraagt kennelijk tijd, niet alleen in de ggz of verslavingszorg, maar ook in de maatschappij.

Vroegsignalering is van belang bij (vermoedens van) kindermishandeling. Hiervoor is het nodig dat professionals die werken met ouders en jeugdigen deskundig zijn, het gesprek kunnen en durven voeren en laagdrempelige hulp kunnen bieden aan het kind en de ouders/verzorgers. De meldcode kindermishandeling gaat uit van vijf stappen, waarbij het in kaart brengen van signalen de eerste is. Wij denken dat investeren in stap 0, investeren in de kennis en kunde bijdraagt aan het vermogen tot het zien en herkennen van signalen en het verlagen van de handelingsverlegenheid bij professionals. Een belangrijke bijdrage aan betere preventie en (vroeg)signalering.

Meldcode biedt houvast voor een zorgvuldige afweging

De ggz investeert in de implementatie in de kindcheck. De meldcode, waar de kindcheck een onderdeel van is, helpt de hulpverlener verder om zelf of samen met een collega een zorgvuldige afweging te maken welk handelen gepast is. In de meldcode maakt de professional de afweging om te melden, of om de juiste zorg te organiseren om het geweld te stoppen. Wanneer niet goed kan worden vastgesteld dat minderjarigen veilig zijn, moet de professional Veilig Thuis om advies vragen. In het proces van afwegen door de beroepskracht is het advies vragen van en het overleg met vertrouwensartsen van Veilig Thuis van grote meerwaarde. Een goede bereikbaarheid en deskundigheid van medewerkers van Veilig Thuis is hiervoor een belangrijke voorwaarde. Een melding, waarbij het beroepsgeheim doorbroken wordt, werkt vaak verstoring in de vertrouwensrelatie en is dan schadelijk. Hierdoor kan het zicht op de cliënt c.q. het gezin verloren gaan. Voor en tegen moeten dan heel goed gewogen. Met het vroegtijdig inzetten van de adviesfunctie van Veilig Thuis is het mogelijk om in de bestaande vertrouwensrelatie tussen (ggz-)beroepskracht en het gezin een zorgvuldige afweging te maken.

De beroepskracht beoordeelt uiteindelijk of hijzelf (of een collega) - gelet op zijn competenties, zijn verantwoordelijkheden en zijn professionele grenzen - in voldoende mate effectieve hulp kan bieden of kan organiseren. Als dit niet of maar gedeeltelijk het geval is, doet hij een melding bij Veilig Thuis.

Het doorlopen van de stappen van de meldcode en het maken van deze complexe afweging vraagt om hoogwaardige expertise. Samen met de beroepsgroepen willen wij deze afwegingsvaardigheid verder verbeteren. Door kenmerken en risicofactoren te beschrijven die de professional in onderlinge afhankelijkheid van elkaar kan afwegen, om zo vast te stellen in welke situatie wel of juist niet moet worden gemeld. Dit sluit aan bij het advies van Jan-Dirk Sprokkereef, waarbij het veld veldnormen ontwikkelt. Het is te overwegen ggz-medewerkers te betrekken in scholing elders in het veld. Wij betwijfelen of iedereen werkzaam in de jeugdhulp in staat is de beoordeling zo te doen dat er niet te veel vals-positieve meldingen worden gedaan.

Melden geen doel op zich

Melden en monitoren mag geen doel op zich worden. Het echte doel is: kindermishandeling voorkomen of stoppen, bij voorkeur zo dat toekomstige kindermishandeling ook in volgende generaties voorkomen wordt; tijdig signaleren en goede zorg leveren. Een wettelijke meldplicht dient dat doel niet. Wat ons betreft geldt een professionele (morele) meldplicht (de hulpverlener kan immers altijd tuchtrechtelijke worden aangesproken) en geen wettelijke, om ruimte te houden voor uitzonderingen zoals bij eerwraak.

Een meldplicht kan het opbouwen van een vertrouwensrelatie met cliënten, die al in een kwetsbare fase verkeren, verstoren. En deze vertrouwensrelatie is zo van belang om kindermishandeling boven tafel te krijgen, bespreekbaar te maken om zo de kans zo groot mogelijk te maken dat het stopt. Onze vrees is dat ouders en jeugdigen de zorg gaan mijden als er verplicht gemeld en geregistreerd wordt bij Veilig Thuis. Dat hierdoor juist kinderen en/of hun ouders uit beeld raken of zelfs niet meer in beeld komen bij de (jeugd)ggz. Signalering en (preventieve) hulp worden daarmee haast onmogelijk. Deze nadelige effecten worden in het advies van J.D. Sprokkereef onvoldoende meegewogen.

Wij bepleiten investeren in 'stap 0', intensivering van het gebruik van de meldcode, intensivering van de toepassing van de kindcheck en intensiveren van het advies vragen aan Veilig Thuis. Dit zal ons inziens een belangrijke bijdrage leveren aan het voorkomen en verminderen van kindermishandeling. Wij steunen de aanbeveling om professionele criteria te ontwikkelen voor wanneer een melding gedaan moet worden. Tot slot benadrukken wij dat het monitoren van effecten van wijzigingen van groot belang is.